

„VALAMI NAGY-NAGY TÜZET KÉNE RAKNI...” – KARÁCSONYI MŰSORÖTLETEK

A korábbi évektől eltérően ezúttal nem konkrét kerettörténettel indítunk, az atmoszférát a bevezető versidézeteivel (melyek tetszés szerint bővíthetők) alapozzuk meg. A versek szabadon kezelhetők, de ügyelni kell, hogy azért jelen válogatás mintegy „elvezet” karácsonyig, tehát a bővítés vagy szűkítés ennek sérelme nélkül történjen. A szövegben vannak utalások zenére, kiegészítő elemekre.

ROZMÁN LÁSZLÓ

A szereplők lassan szivárognak be a színpadra. Kisebb és nagyobb dobozok vannak náluk, koffer, táska. (Ebbe kell tenni a későbbi kellékeket, apróbb díszletkiegészítőket, jelmezt stb.) Nyugodtan lehet bármilyen nejlontáska, de a sulitáska, háti-zsák is jó erre a célra. Hétköznapi ruhában vannak, de a pulóver, kiskabát alatt mindenkin legyen valami fehér ing, blúz, ami később az ünnepre utal. Üljenek le az üres színpadon! Félig egymás felé, de inkább a közönség felé fordulva. Az idézet hangulatának megfelelően mondják a versekből idézett sorokat! (Az itt kiemelteken kívül természetesen tetszés szerint lehet még másokat is válogatni.) Szerzőt és címet ne mondjanak!

Idézett sorok:

„Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni”; „Ül a törekeny ághegyen, És még szebben ragyog.”; „Ünneplőbe öltözött szelíd házsorok között követem friss nyomát a hőésésnek.”; „És ígyen született meg az Isten Gyermek...”; „Ó, szent karácsonyjé csillagvilága, Ragyogj, ragyogj csak változatlan újra.”; „Szeress hát minket is, koldusokat!”; „Szeretet hídján, Bocsánat útján, Mennyben jár az ember.”; „Csengess éjünkön át, s csillantsd elénk törekeny játékunkat, a reményt.”; „Pásztorjátászók be-bejönnek, és kántálva ráköszönnek a családra.”; „Fölöttünk csengőn, tisztán énekel az ég”; „Aki hinni akar, hisz, s láthatja a Kisdedet!”; „Az ember s az Isten egy hazába tér”

Ezután álljanak fel a szereplők, s fogják körül a versmondót, aki így mondja most már a teljes verset.

JÓZSEF ATTILA: Tél

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hogy melegednének az emberek.

Ráhányini mindent, ami antik, ócska,
Csorbát, töröttet s ami új, meg ép,
Gyermekjátékot, – ó, boldog fogócska! –
S rászórni szórva mindent, ami szép.

Dalolna forró láng az égig róla
S kezén fogná mindenki földiét.

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hisz zúzmarás a város, a berek...

Fagyos kamrák kilincset fölszaggatni
És rakni, adjon sok-sok meleget.

Azt a tüzet, ó jaj, meg kéne rakni,
Hogy fölengednének az emberek!

ÁGH ISTVÁN: A téli csillag meséje

Ághegyen csöppnyi csillag ül
Ma egész nap fagyott
Meg-megrebben, kapaszkodik
És fázósan ragyog.

El kellett volna mennem
Akár a madarak
De egy csillagnak erre
Gondolni sem szabad.

Meg-megrebben, kapaszkodik
Ma egész nap fagyott
Ül a törekeny ághegyen
És még szebben ragyog.

Zene: Aranyfenyők nyitják... (Kormorán: Betlehemi királyok című albumról)

Amíg a zene szól, a szereplők behozzák a színpadra a karácsonyfát és elkezdik díszíteni, de nem fejezik be, majd csak a műsor végén. Az átkötő részekben ez mindig jó alkalom arra, hogy a színpadon, vagy a „játászó térben” tartózkodó szereplők ne csak nézzenek, hanem aktív résztvevők legyenek.

KASZA-MARTON LAJOS: Karácsony küszöbén

Hó szital és Karácsony jön.
Az utcán hömpölyög a nép özön
és szinte árad, kicsattan a
mosoly, a vágy és csupa öröm
minden mozdulat, minden szó,
hisz Karácsony jön és hull a hó!
– A lábak mellől égre tör
a gyermek szájt idéző hahó.

Az utcákon szellő játszik,
– a hópelyheken látszik

megdőlvé fut a házak között el
és így cicázik, így hintázik
sok kicsi hópehely.
Most hirtelen,
ezen a szép téli reggelen
harangja érkezik hozzám,
kissé mély-lágyan és csendesen.

És újra eszembe jutsz. – Halk, hang,
hallom a hangod, itt lappang
körülottem és mindég visszatér,
egyre szebben, csengő haranghangban,
télben, fehérhavas reggelen
s oly arányos most, közel Karácsonyhoz;
a hang, a hó s végtelen...

BAJA MIHÁLY: Karácsony

Te most is az vagy, áldott szent Karácsony,
Mi Betlehemben legelőször voltál:
Újjászüelője a kerek világnak,
Hitünk napfénye, a szívünkben oltár.

Az angyaloknak ajkán a hozsánna
Ma is elhat a pásztorok füléhez,
s koldust, királyt vezet ma is a csillag
Az idvezítő jászol-bölcsőjéhez.

Te most is az vagy, csak mi változánk meg,
Csak nekünk ócska minden ami régi.
Nem hallgatunk az angyalok szavára,
Nem kell nekünk a csillag se, ha égi.

Mennek, mennek a pásztorok seregben,
de nem a Jézus jászol-bölcsőjéhez.
Mennek, mennek a bölcsek és királyok,
De nem az élet örök kútfejéhez.

Ó, szent karácsonyēj csillagvilága...
Ragyogj, ragyogj csak változatlan újra.
Az én lelkem csak téged vár, s tetőled
száz lidérc fény közt el nem tántorodna.

A gyermekhitnek hófehér palástját
Borítsd reám csak egy éjszakára,
És én megáldlak, síromig követlek
Ó, szent Karácsonyēj csillagvilága.

ALFÖLDI GÉZA: Ha nálunk született volna...

Legalább két tanulóval mondassuk. A vastag betűs rész, mintegy bevezetés lehet, a további részeket is lehet logikusan tagolni, akár párbeszédés formában, vagy mint amikor egy igazi, örömteli eseményről beszámolva egymás szavába vágnak az emberek. A váltásoknál nagyon kell ügyelni, hogy ne törjön meg a vers lendülete, és a versmondók közti kontaktus éreztetése is nagyon fontos.

**Népszámlálás volt Betlehemben, –
így szól a Karácsony története, –
s akkor született meg egy istállóban
az Úr egy Fia, – Mária Gyermeke...**

**Nem volt, ki szállást adjon nekik.
Barmok lehelték rá a meleget.
Nem volt egy pólyája, egyetlen takarója,
Meséli a monda... Mert ott született!**

**De Cegléden, vagy Kecskeméten,
a Hortobágyon ha született volna,
az első Karácsony igaz történetéről
így szólna ma a bibliai monda:**

...Rozál épp az udvart septe.
János meg a jószágnak almozott.
A kis Péterke az öreg kandúrral játszott.
A Puli, az meg hátul kalandozott.

Akkor ért a ház elé József.
Jó tejszagot lehelt a méla csönd.
Mária, fáradtan, alig vonszolta magát
S a kerítésen át József beköszönt.

Rozál fogadta hangos szóval:
– Mi szél sodorta erre kendteket? –
– Törvénybe mennénk. De beteg lett az asszony
s pihenni kéne, mert – ránk esteledett.

Kerestünk fődélt a korcsmában.
De szállást a bérlője nem adott.
Hej pedig az asszony az utolsóban van már,
de hiába – nincs pénz, mert szegény vagyok...

Már istálló is elég lenne,
Csak tető legyen már fejünk felett... –
Rozál a seprűjét a falnak támasztotta,
Bodri a kiskapuig settenkedett.

– Takarodsz vissza, beste lelke!
Kerüljenek csak kietek bentébb!
Talán egy ágy, az csak akad majd még a háznál.
Hogy elfáradt, szegény!... Esem a lelkét!... –

Szélesre tárta a kiskaput.
Mária arca, mint viasz: sápadt.
– Ne ugass már, Bodri!... Hát nem látod, hogy vendég?
Eredj csak, Péterke, s szólj az apádnak!

Jöjjön csak, lelkem, segíték én...
Támaszkodjék rám!... Óvatost lépjen!...
Úgy-úgy, lelkem!... Kend meg csukja be csak a kaput,
de siessen, oszt maga is segéljen!... –

János is sebtben előkerült.
Kemény keze még a villát fogta.
– Utasok... Nincsen szállásuk... S beteg az asszony...
Behívtam őket... – Mért ne tettem volna?

– Az asszonynak vess tiszta ágyat!
Az ember meg a lócán elalhat.
És valami enni is akad tán a háznál...
Péter, egy kis borért, fiam, szaladj csak!... –

A Bodri is odasündörgött.
Péter a butykossal máris kocog.
S ameddig az asszony megvetette az ágyat,
János kolbászt s egy köcsög tejet hozott.

Máriát már a fájdalom rázta.
A párnák között csöndesen feküdt.
S amíg az asszony terít, megnyugodva látja,
Hogy János a szobába épen befűt.

A kemencében lángolt a tűz.
Rozál az ágynál csendesesen állt ott
És lelkükre a tiszta ágy friss párna-szaga,
Mint békesség, csendesesen leszállott...

Kint az égen holdfény ragyogott.
Házra, tájra ezüstsín-port hintett.
S még nem volt éjfél, mikor a meleg szobában,
ím, megszületett a régen várt Kisded...

A szomszédságból akadt bölcső...
Nagy Andráséktól csipkés kis paplan.
S négy-öt asszony zsi bongott a szomszéd szobában,
a kis teknő körül szép kör-alakban...

Jaj de szép... s fiú!... Nézd csak, apjuk!...
Ujjongott Rozál, míg óva mosta...

És ígyen született meg az Isten Gyermeke...
... Már... hogyha nálunk születhetett volna!...

Betlehemes: *A világhálón már nagyon sokat lehet találni. Ha valaki kedveli, akkor a Kaláka Szabad-e bejönni ide betlehemmel? című örökbecsű albumáról is válogathat. A betlehemesek természetesen a velük hozott táskákból öltöznek fel, behozhatnak a karácsonyfa köré kellékeket (asztal, székek, régi láda stb.), amikkel egy szobabelsőt alakítanak ki. Ők ezután már jelmezben maradnak. A betlehemes végeztével a házigazdák dióval, almával kínálják a szereplőket, de kimehetnek a közönség közé is.*

DÖMÖTÖR TIBOR: Karácsony

Karácsonykor:
Angyalok szállnak,
Híradást hoznak,

Béke jegyében,
Élet fényében,
Szentség lelkében,
Hívők hitében,
Krisztus képében
Földön jár az Isten.

Karácsonykor:
Harangok zúgnak,
Szent igék szólnak,
Imádság szárnyán,
Szíveknek vágyán,
Zsoltárok hangján,
Szeretet hídján,
Bocsánat útján
Mennyben jár az ember.

BABITS MIHÁLY: Karácsonyi ének

Mért fekszel jászolban, ég királya?
Visszasírsz az éhes barikára.
Zenghetnél, lenghetnél angyalok közt:
mégis itt rídogálsz, állatok közt.

Bölcs bocik szájának langy fuvalma
jobb tán mint csillag-ür szele volna?
Jobb talán a puha széna-alom,
mint a magas égi birodalom?

Istálló párája, jobb az neked,
mint gazdag nárdusok és kenetek?
Lábadhoz tömjén hullt és arany hullt:
kezed csak bús anyád melléért nyult...

Becsésnek láttad te e földi test
koldusruháját, hogy fölvetted ezt?
s nem vélted rossznak a zord életet?
te, kiről zengjük, hogy megszületett!

Szeress hát minket is, koldusokat!
Lelkünkben gyujts pici gyertyát sokat.
Csengess éjünkön át, s csillantsd elénk
törekeny játékunkat, a reményt.

DSIDA JENŐ: Itt van a szép karácsony

A már említett Betlehemi királyok című lemezen megtalálható a dal. Jó megoldás, ha az első két versszakot elmondja a versmondó, a zene alatt pedig lehet tovább díszíteni, csinosítani a karácsonyfát.

JÓZSEF ATTILA: Karácsony

Legalább húsz fok hideg van,
szelek és emberek énekelnek,
a lombok meghaltak, de született egy ember,
meleg magvető hitüknről
komolyan gondolkodnak a földek,

az uccák biztos szerelemmel
siető szíveket vezetnek,
csak a szomorú szeretet latolgatja,
hogy jó most, ahol nem vágtak ablakot,
fa nélkül is befűl az emberektől
de hová teszik majd a muskátlikat?
Fölöttünk csengőn, tisztán énekel az ég
s az újszülött rügyező ágakkal
lángot rak a fázó homlokok mögé.

JUHÁSZ GYULA: Betlehem

Ó emberek, gondoljatok ma rá,
Ki Betlehemben született ez este,
A jászol almán, kis hajléktalan,
Szelíd barmok közt, édes bambino,
Kit csordapásztoroknak éneke
Köszöntött angyaloknak énekével.

Ó emberek, gondoljatok ma rá,
Hogy anyja az Úr szolgáló leánya
És apja ács volt, dolgozó szegény.
És nem találtak más földelt az éjjel
A városvégi istállón kívül.

Ó emberek, gondoljatok ma rá,
Kit a komor Sibillák megígértek,
Kit a szelíd Vergilius jövendőlt
S akit rab népek vártak, szabadítót.
emberek, gondoljatok ma rá,
A betlehemi kisedet jászolára,
Amely fölött nagyobb fény tündökölt,
Mint minden földi paloták fölött.

Ó emberek, gondoljatok ma rá,
Augustus Caesar birodalma elmúlt,
Az ég és föld elmúlnak, de e jászol
Szelíd világa mindent túlragyog.

Ó emberek, gondoljatok ma rá,
Ki rómaihoz, barbárhoz, zsidóhoz,
A kerek föld mindegyik gyermekéhez
Egy üzenettel jött: Szeressetek!

Ó emberek, gondoljatok ma rá,
S gondoljatok rá holnap és minden áldott
Napján e múltó életnek s legyen
A betlehemi énekből öröm,
A karácsonyi álomból valóság
És békesége már az embereknek!

KASZA-MARTON LAJOS: Utak fehér szőnyegén

Ünneplőbe öltözött
szelíd házsorok között
követem friss nyomát a hóesésnek.

Az úton gondolat szalad – hallom
amint az emberek hívő hangon
Karácsonyról mesélnek...

– A roppanó hó dallamában
vajúdást üzen az esti szürkület.
Utak fehér szőnyegén járok
s gondolataim közt viszem az új éneket.

Még nem volt elég az útból,
még csak pár órás ez a fehér üzenet.
Az ünnepből úgy szeretnék megőrizni
minden képet, minden múltó ütemet...

DEÁK TÓTH ÁGOSTON: Csillagkereső

A csillagot már oly sokan keresték
regősök, pásztorok, a háromkirályok,
a földet kutatták, az eget is lesték,
nem lelték távcsővel, fény nem világlott.

Keresték mélyén sötét kis tanyáknak,
vagy milliomos házak titkos rejtekén,
nem volt utcákon, és nem a házak
ereszén, kéményén, hegyek tetején.

Elfáradt mindenki már a keresésben,
csüggedten pihent, tűnődve magában,
de fény gyúlt itt-ott szerte a sötétben,
a társtalan csendben, a sivár magányban.

És földre szálltak végre a csillagok,
ragyogtak utcán, erdőn, réteken,
és nem alszik el, ha nem magam vagyok,
veletek együtt, együtt szüntelen.

Mert csillaghordozó lesz minden igaz ember,
akkor is, ha néha már nem is hiszi,
de minden évben akad egy december
s a kopott régi fényt előveszi,

világol vele, de nemcsak magának,
lámpása fénye messze-messze ér,
s a fény mellé egy nagy harmóniába
az ember, s az Isten egy hazába tér.

Záró dalnak jó lehet a Neoton együttes népszerű dala: Ha elmúlik Karácsony... Ha a beépített betlehemes szellemében akarjuk lezárni a műsort, akkor lehet egy regöléssel vagy egy újévi köszöntővel zárni az összeállítást. A zárás alatt, után lehet igazán bevonni a közönséget, egy jó énektanár meg is énekelteheti a jelenlévőket. A szereplők ez idő alatt tüsténkedhetnek még a karácsonyfa körül, de az is jó, ha dióval, almával kínálják a közönséget. De a szám végére érzékeljen vissza a színpadra, és álljanak össze egy csillagszórós záró képhez.